

כאיל תערוה

פנינים על פרשיות השבוע וענינה דיומא

מרבן של ישראל מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א

מספריו הק' ומכתבי תלמידים

גליון 56 נצו"י תשע"ד

מתורת הפרשה

מחטב עציץ עד שואב מימד (נצבים כ"ט, י)

פרש"י מלמד שבאו כנעניים להתגייר בימי משה, כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע. ובפנים יפות הקשה דלכאורה יפלא איך קיבל משה גרים, כיון דקיי"ל דאינו גר עד שימול, ובמדבר לא מלו א"כ נכרים היו. ותיירץ הפנים יפות דאף שישאל לא מלו מפני חשש סכנת נפשות שלא נשבה להם רוח צפונית [אף דדבר רחוק הוא שלא יתרפא בשביל זה, אלא שאין הולכין בפיקו"נ אחר הרוב, ודוחה ספק פיקו"נ שבת וכל המצוות וכו'] אבל הנכרים שבאו להתגייר היו יכולים להכניס עצמן בספק סכנה כדי שיתגייירו ויקיימו כל המצוות, עכ"ד.

ויש לציין דבפרשת חוקת כתיב, וישמע הכנעני מלך ערד... וישב ממנו שבי ואמרו חז"ל אינה אלא שפחה אחת, ודייק הפנים יפות למה שפחה אחת ולא עבד אחד, ותיירץ דבמדבר לא קיבלו עבדים לגייר אותם לשם עבדות מפני שלא היו יכולים למול אותן מפני הסכנה שלא נשבה להם רוח צפונית, אבל אשה שיכולה להתגייר בטבילה לחוד היו יכולים להטבילה לשם שפחות, עיי"ש. ולכאורה סתרי דבריו אהדדי, וצ"ב.

ובדרך שיחה להגר"ח קנייבסקי שליט"א (פרשת נצבים) נקט דבכה"ג שא"א למולו הרי הגוי הוא כאשה, וסגי ליה בטבילה לחוד כאשה, וזה דלא כפנים יפות הנ"ל.

והגר"א גניחובסקי [שליט"א] צ"ל אמר לי דבאחיעזר (חלק ד) נקט בפשיטות דגוי שאינו יכול למול עצמו הרי הוא גוי גמור לכל דבר ודלא כמו שנקט הגר"ח שליט"א בדרך שיחה. וכן אמר לי הגרא"ל שליט"א דודאי דאין הנכרי חשיב ישראל עד שימול את עצמו, והוסיף דודאי גם כשלא נשבה להם רוח צפונית היה אפשר למול ואין כאן סכנה ודאית, ועל צד הרוב ודאי שלא יהיה סכנה, וכמו שכתב הפנים יפות, [ועיין אזנים לתורה פרשת יתרו שאמר הגר"ז סורוצקין ראה לבעל אחיעזר מהפסוק ויחד יתרו דאינו נעשה גר עד שימול, ונהנה מזה האחיעזר צ"ל]. (נאות אפרים)

ויכתב משה את השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את בני ישראל. (וילך לא, כב)

הנה הרא"ש פרק ערבי פסחים (סי' י"ג) הביא ד"א דמשה רבינו מת בשבת, ותמה ע"ז הרא"ש דאיתא במדרש דבו ביום כתב י"ג ספרי תורה ובשבת היאך היה כותב. וביאר השל"ה הובא בתשו' חת"ס (ח"ו תשו' כ"ט) דמשה רבינו בתב הס"ע ע"י הזכרת שם והשבעת קולמוס, דבכה"ג לא תשיב מלאכה, ומבואר בדברי השל"ה דס"ל דעשייה ע"י שם לא חשיב עשיה, ומשו"ה הותר לו לעשות כן בשבת. ברם יש לתמוה דאי נימא דעשייה ע"י שם לא חשיב עשיה א"כ האין כתב ס"ת ע"י שם, והרי בעינן כתיבה בס"ת וכיון דכתב ע"י שם לא חשיב כתיבה של אדם והוי ס"ת פסול, דהא כל שאינו בקשירה אינו כתיבה, ואם הוא ס"ת פסול אסור לכותבו וכמפורש בשבת ריש פרק כל כתבי, ובלא"ה לא מיסתבר ד"ג ס"ת שכתב משה פסולין הין, והוא תימה מיניה וביה דממ"נ אי עשיה ע"י שם חשיב עשיה, א"כ האין כתב בשבת ואי לא חשיב עשיה א"כ אין כאן כתיבת ס"ת.

עוד יל"ע בדברי השל"ה דאף אם נימא דהכותב ס"ת ע"י שם חשיב מעשה ידיה, מ"מ מו"ס אין כותב ס"ת בכח ידיה כי אם מפעיל כח אחרינא דשמים. ולכאורה לא עדיף זה מהכותב ס"ת ע"י שם מפעיל מכוונה חשמלית דנקטו הפוסקים דלא מהני בציצית ובמצת מצוה וכ"ש בכתיבת ס"ת דבעינן בר קשירה, וגם אם נימא דהוה מעשה ידיה, מ"מ אין כאן כח הגברא וא"כ האין מהני כתיבת ס"ת ע"י השבעות שם. ושאלתי זאת למו"ר מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א ואמר דבהשבעת הקולמוס לכתוב ס"ת אין הקולמוס עצמו כותב, אלא האדם שתופס הקולמוס הוא באמת הכותב, וע"י השבעת השם מקבל הכותב כח שמימי לכתוב במהירות עצומה, אולם מ"מ חשיבא כח גברא, ולכן מהני זאת לכתיבת ס"ת דהוה ממש מעשה ידיה, ואלא דמ"מ לענין שבת לא הוי מלאכה כיון דאין זה כדרך המלאכה, ולפ"ד אין להוכיח מכאן דעשיה ע"י שם לחודא דחשיב מעשה ידיה (פלאות עדותיך ח"א עמ' קצ"ז ועי' אילת השחר שבת קד, א).

שיחת רבנו לפני הסליחות - באחד השנים בהיכל ישיבת גאון יעקב נישג רבנו לדבר לפני סליחות ואמר

הנה אף על פי שאיני כדאי לדבר מאלול כי לי אין שום הרגשה, מכל מקום הרי השמש שמעורר לסליחות, לא יקשו עליו למה הוא המעורר, ובכן אף על פי שאיני כדאי, הנני להכריז שהגיע זמן סליחות.

והנה בסליחות אנו אומרים לך השם הצדקה ולנו בושת הפנים, האם לא תכסה בושת פנינו באמרנו זה בלי בושת הפנים. ובהקדמה לספר מנוחה וקדושה הביא מבעל המחבר לשם שבו ואחלמה, שבעל המחבר מנוחה וקדושה איחר פעם בימי הסליחות מחמת איזה הכרח, ומצא את הציבור בבית הכנסת שהם מתחילים לומר לך השם הצדקה ולנו בושת הפנים, ותקפתו הבושה כל כך, עד שלא יכול בשום אופן להרים ראשו איזה רגעים, וזרם של דמעות ניגרו מעיניו בגדר שאמר עזרא הסופר בושתי וגם נכלמתי, להרים פני וכל ימיו של אותו צדיק היה מתפלל שיזכה עוד לרגעים קדושים כאלו בחיים.

והנה בוידוי מעשר בפרשת כי תבוא (כ"ו י"ג) כתוב ברשבי"ם שצריך להתוודות כי ודאי לא ישקר לפני השם, והיינו כיון שיתוודה בוודאי יקיים המעשרות כדון, שהרי לא ישקר, ומבואר שפשוט לתורה שאדם לא ישקר לפני השם, ואדם שמסוגל לשקר כנראה לא מתחשבים איתו כלל. ומטעם זה מצינו בגמרא ב"ב (פ"ב א) שהקונה שתי אילנות מביא ביכורים ואינו קורא מספק משום דמיחזי כשיקרא, ומפרש הרשב"ם דשמא לא בקרקע שלו גדלו וקא משקר וכתב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. והיינו שאם יאמר לפני ה' האדמה אשר נתת לי, הרי הוא משקר כיון שיתכן שעל פי דין זה לא האדמה אשר נתת לי, וכן הוא בחינוך (מצוה תר"ו) וזה לשונו 'ומן העניין הזה יש לנו ללמוד בתפילותינו ובתחנונינו לפני השם ברוך הוא לדקדק מאד לשונו ומן העניין הזה יש לנו ללמוד בתפילותינו ובתחנונינו לפני השם ברוך הוא לדקדק מאד ולהיזהר בלשון שאין לומר דבר לפני השם ית' כי אם בדקדוק גדול וזכור זה בני ושמרהו וכיצד לא נבוש באמרנו ולנו בושת הפנים ובהם נהגה יומם ולילה וכהנה רבות נראה להשתדל להיטיב מחשבותינו ולעשות המעשים בטוהר לב ולא לשקר חס ושלוס בעמדנו לפניו' (ימלא פי תהלתך).

ענין בפרשה - כתיבת ס"ת

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימיה בפייה למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל (ויילך ל"א, י"ט)

משא מנן רבנו שליט"א בהכנסת ספר תורה לשיבת רנה של תורה כרמיאל - חנוכה תשע"ב

מורי ורבותי, תרי"ג מצוות לא כולם שוים, ואמנם כל מצוה זה דבר גדול מאד, אבל מצוות כתיבת ספר תורה יש בה משהו מיוחד. ומהו? כל מצוה למשל לולב ואתרוג, בזמן שהוא נוטל אותם הוא מקיים מצוה, אבל כשיש לו בבית לולב, אין לו שום דבר, וכך כל המצוות כמעט במה שישנם בבית אין לו שום דבר, רק בזמן שהוא עושה משהו, משא"כ ספר תורה יש מצוה "שיהיה לו" ספר תורה, עצם הדבר שיש לו ספר תורה, זוהי מצוה.

נמצא שהמצוה היא ביום ובלילה, בשבת ביו"ט, ביום כיפור, תמיד יש לו מצוה, כי קיום המצוה הוא במה שיש לו ספר תורה. ודבר כזה כמדומה שאין בשום מצוה, שעצם הדבר שיש לו ספר תורה, יש לו בזה מצוה, ואין נפקא מינה אם הוא ישן, או ער, כל רגע ורגע יש לו מצוה. יכולים לתאר איזה מצוה היא זו, אין לשער.

אם אחד זוכה שיהיה לו ספר תורה יש לו מצוה כל החיים, כל החיים יש לו מצוה! עד כמה זה גדול.

וברוך השם זכינו שמכניסים כאן ספר תורה, וצריך לא לתת את זה לשיבה רק "להפקיד" את זה, כי אם הוא נותן את זה, כבר אין לו מצוה, והרי הוא צריך להישאר עם המצוה, רק שיתן את זה כדי שיקראו בתורה, אבל כל הזמן זה נשאר שלו, ואז יש לו מצוה.

הגמרא בעירובין (דף ס"ד) אומרת כי אדם שזכה בנכסי הגר, גר שמת ולא השאיר ילדים, אין מי שיירש אותו, ממילא כל נכסיו הפקר, וכל אדם יכול לזכות בהם. ואם אחד זכה בנכסי הגר, אנשים מתקנאים בו, יש עין הרע, זה לא טוב, כולם רואים שהאיש הזה פתאום נהיה עשיר, בלי שעבד על זה כלום, ואם היה עובד על זה מבינים, אבל כשלא עבד שום דבר ופתאום נהיה גביר, זה גורם לקנאה.

אומרת הגמ' מה העצה שלא יזיק לו הקנאה והעין הרע, שיקנה בזה ספר תורה, ולמה דוקא ספר תורה? אך לפי מה שהסברנו זה מובן, כי כל מצוה כמו לולב, רק בזמן שלוקח את הלולב והאתרוג מקיים מצוה, אבל כשיש לו לולב בבית זה שום דבר, משא"כ ספר תורה כל הזמן יש לו מצוה, אפילו כשהוא ישן, כל הזמן יש לו מצוה, כזה זכות יש לו, אם כן צריך לדעת עד כמה שזה דבר גדול.

ואם יש לו הורים, אפילו שהם כבר לא חיים, ואדם שהוא לא חי כבר לא יכול לעשות מצוות, אבל אם הבן עושה ספר תורה, יש לו כל הזמן מצוה, ובזה זוכים גם האבא והאמא למצוה הזאת. וכל הזמן מתוסף להם מצוה, אף שהמת כבר לא יכול לעשות מצוות, אבל זה שהבן או הבת שלו עושה דבר כזה שיש כל הזמן מצוה, יש גם למת מצוה, ויש לו כל הזמן נחת רוח, כי כל מצוה שהבן עושה יש מזה תועלת להורים שלו, יש להם מצוה כל הזמן, ואין לשער עד כמה זה דבר גדול.

הקב"ה יעזור שבזכות זה יזכה לעוד מצוות ועוד מצוות, ולהגדיל תורה ולהאדירה. ונזכה באמת שיתרבו לומדי תורה ויתרבו עושי מצוות. הקב"ה יעזור שנזכה גם כן לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה. (עלון 'הקהילה שלי' 114 שי"ל ע"י קהילת קרן אורה)

מדברי רבנו בהכנסת ס"ת

יש לתת טעם מה השמחה המיוחדת שיש בכל הכנסת ספר תורה, למרות שכתב הרא"ש (הל ס"ת סי' א) שאפשר לצאת ידי חובת המצווה על ידי קניית ספרי קודש ש"ס בבלי וכו' מ"מ לא מצינו שעושים שמחה וחגיגה בהכנסת ש"ס אלא בהכנסת ס"ת, מה היחודיות שבשמחה זו. הגמ' במסכת סנהדרין (דף ק"ב) אמר רבי יוחנן מפני מה זכה אחאב למלכות כ"ב שנה מפני שכיבד את התורה שניתנה בכ"ב אותיות וסירב לתת לבן הדד מלך ארם את התורה שהיתה ברשותו. והגמ' ממשיכה שם שנאמר וישלח מלאכים אל אחאב מלך ישראל העירה ויאמר לו כה אמר בן הדד כספך וזהבך לי הוא ונשיך ובניך הטובים לי הם כי אם כעת מחר אשלח את עבדי אליך ותפשו את בתיך ואת בתי עבדיך והיה כל מחמד עיניך ישימו בידם ויקחו ויאמר למלאכי בן הדד אמרו לאדוני מלך כל אשר שלחת אל עבדך בראשונה אעשה והדבר הזה לא אוכל לעשות. מאי מחמד עיניך לאו ספר תורה.

ואחאב אומר לאנשי בן הדד שיכול לקחת את כל הכסף והזהב אנשי ביתו גם עבדיו הכל רק לא את הספר תורה. והיא פלא גדול אחאב הרשע הגדול שעליו נאמר באבוד רשעים רינה, באבוד אחאב רינה.

והגמ' שם בהמשך מראה שבכל יום היתה שוקלת איזבל אשתו שקלי זהב לעבודת כוכבים. ומפני מה מסר נפשו לספר התורה. מה שלא מצינו בשום ... אחר שמסר את נפשו ומה היה כ"כ חשוב בספר תורה שהיה אצל אחאב הרי ישנם עוד מאות ספרי תורה, אלא אחאב הבין שכלל ישראל ללא תורה אינו קיים, ולמרות שאחאב היה עובד עבודה זרה. אבל רצה שכלל ישראל ישאר, ולכן מסר את נפשו על הספר תורה.

ועדיין צ"ב הרי יש הרבה סופרים ואפשר ליקח סופר שיכתוב עוד ספר תורה ומה המיוחד בס"ת זה.

הגמ' בסנהדרין (דף ל"ז) לפיכך נברא האדם יחיד למדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא וממשיכה הגמ' לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, וברש"י שם, להראותך שמאדם אחד נברא מלואו של אדם, והיום הרי יש מליארדי אנשים בכל העולם בכל זאת הקב"ה ברא את האדם יחיד, ומה נלמד שכל יחיד ויחיד זהו מלואו של עולם, וכן הדבר בספר תורה כלל ישראל קבלו את התורה, ואעפ"י שאח"כ כבר יש הרבה ספרי תורה, אבל ספר תורה אחד זהו עולם ומלואו ולקחת ספר תורה זה כמו לקחת את כלל ישראל, ולזה אחאב לא היה מוכן ומסר נפשו על זה.

וזהו החילוק בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה. הגמ' אומרת שבימי יהושע אחרי פטירת משה רבנו נשכחו כמה מאות הלכות, התורה לא התבטלה ח"ו, שהרי ניתן ללמוד מקל וחומר וכו' ואפשר להחזיר את ההלכות שנשכחו, אבל בתורה שבכתב אם חסר אות מספר תורה חסר חלק מכלל ישראל.

ולכן אי אפשר לתאר את גודל השמחה בהכנסת ספר תורה שזהו קיומו של כלל ישראל, ובפרט אם מכניסים את התורה שבכתב למקום שגם לומדים שם תורה שבע"פ, אין לשער ואין לתאר השמחה הגדולה והזכות העצומה שיש למכניסי הספר תורה וצריכים לשמוח, אשרי שזכינו להכנסת ספר תורה שנכתב בהידור רב.

השם יתברך יעזור בזכות זה וכלל ישראל יזכה ויקוימו בנו כל הדברים האמורים בתורה, ויזכו למה שהקב"ה מבקש מאיתנו, בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

מכתב ברכה לרגל הכנסת ס"ת לשיבת מיר מודיעין עילית

בס"ד, שמחתי לשמוע שזכיתם להכניס ספר תורה לבית מדרשכם, והנה כידוע ששונאי ישראל השחיתו ושרפו אלפי ספר תורה בשנות הזעם ברצונם להשמיד את כלל ישראל, והיות שכלל ישראל קיומו על ידי התורה, לכן הרשעים רצו לשרוף את התורה ועי"ז יכלו ר"ל ישראל, והיות שיש לנו הבטחה כי לא תשכח מפי זרעו, וכלל ישראל יחד עם התורה מובטחים שלא יכלו, ובזה שבזמן האחרון כותבים בכל המקומות ספרי תורה רואים בזה ההבטחה שלא תשכח מפי זרעו.

יתן השי"ת שעי"ז יזכו לראות בהרמת קרן התורה והיהדות האמיתית ונזכה בקרוב לגאולתנו האמיתית בב"א.

צורת החזקת הס"ת

כתב רבנו באילת השחר עמ"ס זבחים (דף כ"ד ע"ב) גבי הולכת הבהמה ע"י רש"י שם שכתב וביה עורה לחוץ כלפי העם ומקום החתך כלפי המוליד דהכי שפיר שלא יראה החתך. משמע מכאן דדרך כבוד הוא שיחא צד הנאה יותר כלפי העם, ואולי יש ללמוד כאן לענין ס"ת דיאחזנו באופן שהצד מכובד יותר יהיה לצד העם וכן נוהגין העולם, אבל אומרים בשם החזו"א שיאחזנו בצד הפנימי אליו, ע"כ. וכ"ה בדינים והנהגות פ"ה ס"ו בהוראת מרן החזון איש ז"ל.

אופן המילוי באותיות אחרונות שבס"ת

הנה המנהג שבסיום כתיבת ס"ת מכבדים להרבה אנשים לכתוב בעצמם אות בס"ת, אולם היות ואין כל האנשים יודעים צורת האותיות ע"פ ההלכה, ויש בזה ב' דרכים, יש נוהגים שהסופר עושה מקודם את עיקר הצורה ואח"כ אלו שנתכבדו בכתיבת האות רק צריכים להשלים, או דהסופר עושה אותיות שבורות, והיינו שמשאיר הפסק באמצע האות, והאנשים שבאים לכתוב אות, עושים החיבור בין שני חלקי האות.

והנה נהגו הגדולים שמכבדים אותם בכתיבת אות לכתוב אות שלא נשלמה כל צורתה ע"י מסגרת, כי אז יש סברא שכבר נגמרה המצוה ומכיון שרוצים להשתתף בכתיבת הס"ת עדיף להו היכא שלא נשלם באות, ועוד יש נוהגים שאם הסופר כבר עשה את המסגרת בשלימות, אז הם בוחרים למלאות את האות יו"ד כי בזה יש סברא דכשיש רק המסגרת אין צורת יו"ד עליה, אלא צורת מ"ם סתומה והשתא כשכותב המילוי זהו הכתיבה של האות יו"ד.

אמנם רבנו שליט"א אמר דמכיון שהוא רגיל לכתוב ביד ימין, ושאר מלאכתו עושה בשמאל, ולכן חושש באיזה יד עליו לכתוב סתם [וכמבואר במשנ"ב סי' ל"ב סק"י"ח בשם הפרמ"ג בסי' ל"ב א"א בפתיחה לסי' ל"ב דאף שבסי' כ"ז ס"י נקטינן כרמ"א מ"מ לאחרים יש להחמיר משום קרא דקשרתם וכתבתם, דבאותו יד שקושר ג"כ יכתוב, ולכן אדם כזה נכון לכתחילה שלא לקבל סופר, ובדיעבד אין לאסור, [ועי' אבני נזר או"ח סי' י"ג] ולכן **דוקא כותב אות שנשלמה כבר**. ומטעם זה סיפר רבנו שהורה לו הגרש"ז ריגר זצ"ל להניח תפילין בבי' ידיו דאחר התפילה מחליף לידו השנית מספק (אהל יוסף עמ' י"ז-י"ח). [וראה בסי' מצוה ועושה ח"ב עמ' תשכ"א דהביא מנהג מרן הגר"ח שליט"א לכתוב דוקא אות יו"ד מטעם הנ"ל, דבזה מקיים מצות כתיבת ס"ת]

נדב יד זהב לס"ת, האם גם השרשרת תהיה מזהב

כתב הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: שאלה. ראובן סבל כאבים בידו, והוא נאלץ לעבור ניתוח קשה ונדר נדר שאם הניתוח יצליח, הוא יתרום לבית הכנסת יד מזהב להראות לעולים לתורה את מקום הקריאה ובזכותו היד תתרפא היד, הניתוח הצליח והוא תרם יד של זהב. וכעת הוא מסופק האם גם השרשרת תהיה מזהב, או שמא יכולה להיות מחומר אחר כמו שמוכרים כיום בחנויות שעוני זהב והשרשרת מעור?

והגאון מורינו בעל אילת השחר שליט"א העיר, דיש לחקור בנוב יד לס"ת האם השרשרת בכלל יד, או שמא היא לא בכלל הנדר, אלא נטפלת אליו והיא בית יד ונטפלת אליו, והעיקר הוא היד כדי להודות להשי"ת שריפא ידו והשרשרת היא רק היכי תמצא להחזיק את היד על הס"ת.

עוד העיר שאם הנודר היה בא ומתייעץ מה לתרום, היה מייעץ לתרום לפרנסת ת"ח ולא ליד לס"ת, וכמו שנאמר בירושלמי (שקלים פ"ה ה"ד) כמה נפשות שיקעו אבותיך כאן, לא הוה אית בני נש דילעון באורייתא, [וכי לא היו בני אדם שיפרנסו אותם שיעסקו בתורה]. ואעפ"י שמבואר במסכת יומא דף ע' ע"א שכל אחד היה מביא את הס"ת שלו, כדי להראות את יופיו ואת שבח הבעלים שטרח להתנאות במצוה, היינו דוקא בימיהם כשבית המקדש היה קיים, ויעוין יומא דף ל"ט ע"ב דשלמה המלך שתל עץ שפירותיו הם זהב והיו לפרנסת הכהנים, ולכן השקיעו הרבה כסף ליפות את הספרי תורה, משא"כ בימינו שהעוני גדול, יש להעדיף לתרום לפרנסת ת"ח מליפות את הס"ת. אך אם יתרום את השרשרת גם מזהב, יקבל שכר מושלם. (חשוקי חמד יומא ל"ז, א).

עדיף שילמד

נשאל רבנו באחד שלומד ארבע שעות ביום, ורוצה כעת לקיים מצות כתיבת ס"ת, ובידו לכתוב לעצמו ס"ת על חשבון שעות הלימוד, וילמד ב' שעות ויכתוב ב' שעות או יכול לשלוח שליח, האם עדיף שיכתוב בעצמו שהמצוה בו יותר מבשולחו או עדיף שישלח שליח. והשיב רבנו שעדיף שילמד וישלח שליח לכתוב הס"ת (לקט שאלות מצויות ח"ד)

ס"ת של רבנו

רבנו שליט"א זכה לכתוב ס"ת עבורו ונכתב ע"י הרה"צ ר' ישי מנדל שליט"א וסיפר רבנו שאת השש שורות האחרונות כתב הסטיפלער אפי' שהיה איטר.

והכניס רבנו את הס"ת בעילום שמו לשיבת גאון יעקב [באחד הער"ש] אמנם בני השיבה הבחינו בהתרגשות עצומה ברבנו בעת הכנסת ס"ת ושולגו עינו דמעות שזכה לכך הבינו שזה ס"ת שלו.

יומא דהילולא הגאון הגדול רבי רפאל יצחק וסרמן זצ"ל ראש ישיבת 'אהל יעקב' נלב"ע כ"ז סיון תשס"ג

ידידות עמוקה היתה בין רבנו יבדלח"ט להגר"י זצ"ל, ורבות עסקו במו"מ בדברי תורה, ופ"א אמר רבנו לבן הגר"י שיאמר לאביו שהוא צודק בויכוח וכדו',

ופ"א הפליא רבנו על כך שהגר"י בכה לפניו על אחד הצרות של כלל ישראל, שזה מדריגה גבוהה שאדם בוכה על צרות ישראל

עשי"ת תשס"ד – הספד על הגר"י וסרמן זצ"ל

הגמ' בסנהדרין (מ"ו ב') דנה אם הספד זה יקרא דחיי או יקרא דשכבי, כפי מה שראיתי כבר דיברו על גודל מידותיו הטובות מה שאפשר ללמוד ממנו.

במו"ק (כ"ח א') איתא מת פתאום זו היא מיתה חטופה, חלה יום אחד ומת זו היא מיתה דחופה, ולא מבואר בגמ' מה יש בזה. ושמעתי מתלמיד ישיבת סלבודקא דר' נפתלי אמסטרדם זצ"ל תלמידו של הגר"י זצ"ל הי' מגיע אצלם באלול ובעש"ת, ואמר בשם רבו הגר"י **דלאחר שאירע רח"ל מיתה פתאומית א"צ ללמוד מוסר ג' ימים**, שזה במקום לימוד מוסר.

א"כ נמצא דמצד אחד מיתה פתאומית זה כואב, אבל מצד שני אם זה כלימוד מוסר, הרי זה דבר טוב לנפטר שע"י זה הוא זוכה להיות מזכה את הרבים אע"פ שכבר אינו חי, בדרך כלל אדם יכול להיות מזכה את הרבים כל זמן שהוא חי, אם הוא ת"ח ומרביץ תורה ומתנהג במידות טובות, זה הכל נקרא קידוש שם שמים וזה זכות גדול, אבל לאחר שאדם מת אין לו כבר יכולת לעשות, אבל לדברי הגר"י דלאחר מיתה פתאומית א"צ ללמוד מוסר ג' ימים, דהיינו שזה המוסר הכי גדול שאפשר ללמוד אחרי שרואים כזה דבר, ואדם יכול להתעורר בלי לימוד מוסר, זכות זו יכול להיות לאדם אפי' לאחר פטירתו, דזוכה שיכול להיות מזכה את הרבים, **לא רק בחיותו איך שהי' בתורה ובמידות טובות כפי ששמעתי, ולא החזיק טיבנותא לנפשי, וכל הדברים האלה, אני יודע שהי' מאוד מחפש את האמת בלימוד התורה ובכל הדברים, וזה זכות גדול מאוד.**

א"כ מצד אחד זה לא טוב, זה כואב, אבל מצד שני הוא זכה להיות מזוכה את הרבים אפי' לאחר מותו, ובודאי שיהא זכות גדול בשבילו, זה דברים שצריך להתעורר, אם קורה כזה דבר **ובפרט בת"כ גדול**, ויועיל לו שע"י זה יהא מזוכה הרבים גם לאחר שאינו חי, והקב"ה באמת יעזור לו בזכות זה, וגם כולנו נתעורר לשוב בתשובה ולהתחזק במידות טובות ובכל הדברים שהוא עשה, והקב"ה יעזור שזוכה לכתובה וחתימה טובה כל כלל ישראל.

הנהגת החזון איש

אמר רבנו ששמע מידידו הג"ר יצחק וסרמן זצ"ל שמרן החזון איש זצ"ל בשבת היה מנער ידיו אחר נטילת ידים קודם הניגוב, והיה מקיש ידיו זו בזו, ועיין שו"ע סימן ש"ב סעיף י' שטוב לנגב ידיו בכח זו בזו להסיר מהם כל המים קודמו שיקנחם במפה, אבל הכרעת הרמ"א שא"צ לזה ע"ש (אעלה בתמר אוי"ז).

יומא דהילולא הרה"ג ר' יצחק לונשטיין זצ"ל נלב"ע כ"ט אלול תש"ע

רבי יצחק היה נאמן ביתו של רבנו כט"ו שנים, ועמל הרבה לעשות רצון רבנו בהרבה עניינים ציבוריים ופרטים, ובפרט בעת הקמת הישיבת 'ארחות תורה' שעמל בזה רבות, וכן בהחזקת כוללים רבים ע"י שדיבר בשם רבנו לנדיבי עם, וכן להכניס בנות לסמינרים והיה רגיל רבנו לקרוא עליו 'בכל ביתי נאמן הוא', באסיפה של ועד הרבנים שהתקיימה כחודשים ימים לפני פטירתו ביקש הרב גפנר להתפלל על ר' יצחק: וכששאל הרב ואזנר שליט"א: איזה יצחק? אמר לו רבנו שליט"א 'מיינ יצחק' (יצחק ירנן עמ' 72)

זהירות מכבוד לאחר מיתה

אמר רבנו שליט"א, שגם בכבוד שמקבל אדם אחרי פטירתו יש את המושג שמנכין לו זכויות בגין כבוד, וראה סנהדרין דף מ"ד עמ' ב' ברש"י המעשה על המוכס שהתחלף ארונו בארון של צדיק באמצע ההלויה והטעם היה לפרוע לרשע ע"י הכבוד שעשו לו את השכר של המצוות שעשה כאן בעוה"ז כדי שלא יהיה לו זכויות לעוה"ב, ולצדיק הפוך לפרוע עונש חטא שעשה באמצעות הבושה שביישו אותו ובזמן קבורתו מדובר דהיינו כבוד אחרי מיתה. וכשנפטר מקורבו הרה"ג ר' יצחק לונשטיין ז"ל שעשה הרבה מנע ראש הישיבה כל פרסום ושבח למעשי החסד והעשייה התורנית שעשה וזאת למרות תמיחת הבריות מדוע אין שום הזכרה בכתובים או בכנסים על מעשיו, אמר ראש הישיבה וחזר ואמר שצריך לשמור את זכויותיו למעלה ולא לבזוז לו אותם כי אין הרבה מליונרים בזכויות עוה"ב אדם כמרן הרב שך זצוק"ל כן, אבל אחרים וכי הם מליונרים שאפשר לבזוז זכויותיהם לעוה"ב. (מזקנים אתבונן ח"א עמ' 32) ולכן **הבאנו כאן רק דברים שהתפרסמו כבר בקובץ 'יצחק ירנן'**

לעזוב את צרכי ציבור

אחר שעבר את הניתוח בשנת תשס"ח שאל את רבנו מה מוטל עליו לעשות, ואמר לו לעזוב את העיסוק בצורכי ציבור ולהתעסק רק עם תורה ועם הסמינרים (עמ' 73).

ללמוד וללמד

באחד הפעמים שאל ר' יצחק את רבנו, ידוע שזמן היסורים זה עת רצון, מה צריך לבקש אז? ואמר לו רבנו 'ללמוד וללמד' (יצחק ירנן עמ' 36).

גזירה היא מלפני

לקראת פורים תש"ע היה אצל רבנו שליט"א, הרב אהרן משה זילבר שראה את אבא פעם אחת וחזא ביקריה, והוא כחסידי הרוצה תשובה בא לרבנו שליט"א ואמר לו: איך זה שהיהודים כל כך סובלים? ענה לו רבנו: עם הגוים הקב"ה לא מדבר, רק עם היהודים. המשיך וטען: אבל יש לנו תורה תפילה וחסד, מה זה הגזירות הנוראות האלו? אמר לו הר"י: כי את אשר יאהב ה' יוכיח.

התעקש וטען שוב: אבל הרי היה כאן את ר' יצחק, שכל כולו היה טוב ומטיב לבריות, כל כולו חסד, איך זה קרה שכל הלך והשאר אחריו משפחה שבורה וכלל ישראל שבור?

ראה רבנו שליט"א שהוא רוצה תשובה, הרהר קמעה ואמר לו 'אמרת שהוא היה בעל חסד? אמרת שהוא היה טוב ומטיב? מי היה יותר- הוא או רבי עקיבא? ודאי ר"ע! ורבי עקיבא סרקו בשרו במסרקות של ברזל, ואמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: זו תורה וזו שכרה? אמר להם, אם תדברו עוד מילה אחת אהפוך את העולם כולו, גזירה היא מלפני ואין לכם רשות להרהר. חזר רבנו ואמר 'גזירה היא מלפני, אנחנו לא מבינים', ועוד הוסיף, אי אפשר לדעת כמה גזירות נתבטלו על ידי זה (עמ' 81).

חשש פגיעה

באחד הפעמים בעת חליו פנה ר' יצחק לרבנו ואמר, 'אין לי טענות כלפי הריבונות של עולם, אבל למה זה מגיע לי', השיב לו רבנו דבר נורא: זה המחיר שלפעמים צריך לשלם העוסקים בצרכי ציבור, כי לא ימלט שאין לאף אחד קפידא עליו. אמר לו ר' יצחק: אם כן למה הייתי צריך את כל זה, לא הייתי נכנס לזה מעיקרא.

ענה לו רבנו שליט"א, שהשכר בשמים שמקבלים על כל הפעולות הוא נשגב מאין כמוהו ושווה הכל, וגם את זה.... וסיפר רבי הלל קופרמן שכאשר סיפר זאת לאחיו ר' טוביה, אמר לו שעכשיו הוא מבין שבאלול האחרון ביקש ממנו ר' יצחק שיכנס לרבנו ולשאל אותו על פעולה מסויימת שעשה שפגעה במישהו- האם להתפייס עמו או לא? אמר לו רבנו שליט"א שהוא נהג כהלכה וגם אם עכשיו היה שואל אותו אם לעשות או לא, היה אומר לו לעשות. שאל אותו ר' טוביה האם התשובה הזאת מכוונת גם כלפי כולם? אמר לו רבנו 'זה לא אמרתי.

אח"כ התבונן ר' יצחק כדי לנסות ולגלות מי יכול היה להיפגע ממנו במהלך חמש עשרה שנות התעסקות עם הציבור ובסוף מצא... שני אנשים. שמיד קרא להם וביקש את סליחתם. (עמ' 74)

ללא הספדים

בעת פטירת הרבנית ע"ה ביקש רבנו מר' יצחק שיקברו אותה תוך שש שעות מפטירתה, וכך דאג במסירות לכך, ואחרי שנגמרה הלוויה חזר ר' יצחק לבית רבנו ואמר לו רבנו שהוא יכיר לו טובה על כך. ואכן בכל הלווייתו של ר' יצחק דאג רבנו שיעש את הלוויה בזריזות וללא הספדים (עמ' 80).

להערות הארות ניתן לפנות keailtarog@gmail.com

לקראת הימים טובים הבעל"ט יצא גליון מורחב –ר"ה עשי"ת, יוה"כ וגליון מורחב על סוכות וחווה"מ סוכות ובעקבות כך ההוצאות מרובות, הרוצים להשתתף נא לפנות למערכת.